

СТИСЛИЙ ВИКЛАД НОТНОЇ ГРАМОТИ

для навчання гри на бандурці, гітарі та інших інструментах, а також для розбирання пісень з нотних збірників

1. Висота ноти, розмір такту, знаки в ключі

Нотний стан – це умовна "часова доріжка" звучання твору. На п'яти лінійках тут розміщені звуки різної висоти і тривалості. Кожна нота позначає один звук – тим вищий, чим вище вона розміщена. Якщо кілька нот розміщені одна під одною, вони мають бути зіграні одночасно.

На початку рядка стоїть **ключ**. Він дає відлік висотам звуків. Для нашого – **скрипкового** – ключа нота **до** знаходиться на першій додатковій лінійці унизу (див. приклад). **Ре, мі, фа** і т.д. "підстрибують" кожна на сходинку вгору від попередньої.

Нотний текст зазвичай буває розділений на відрізки – **такти** – вертикальними рисками. Це **тактові** риси. Перша нота після риси буде акцентована – це важливо!!!

Іноді на початку такту стоять цифри: 2/4, 4/4 тощо – це **розмір**. Він вказує на те, яка тривалість поміщається у один такт, а отже – на **ритм**!! Так, наприклад, 2/4 – це маршові мелодії (РАЗ-два, РАЗ-два), 3/4 – вальсові (БУМ-ца-ца :) і т.д. Цей ритм виконується доти, доки не буде заданий інший. Часом розмір може змінюватися кілька разів протягом одного твору.

Ще ми можемо зустріти перед нотою знаки: **дієз** – #, **бемоль** – b і **бекар** – ♮. Дієз піднімає ноту на півтона (на один лад бандурки), бемоль опускає на півтона, а бекар скасовує усі попередні знаки – лишає ноту чистою. Ці знаки, будучи вжиті **посеред нотного тексту**, діють **у межах одного такту**. Якщо ж вони стоять **на початку рядка біля ключа** – вони стосуються **всіх однойменних нот**, на які вказують на нотному стані. У нашому прикладі бемоль понижуватиме усі ноти **сі**, які зустрінуться в тексті й не матимуть перед собою бекара...

Для знайомих мелодій – цього вже досить! Можна одразу шукати конкретні позначення нот за висотою – див., наприклад, схему "**НОТИ НА БАНДУРЦІ**".

2. Тривалості нот (потрібні, щоб розібрати НЕЗНАЙОМУ мелодію)

Ціла нота триває протягом певного умовного проміжку часу – швидше чи повільніше, залежно від характеру записаного твору. Розбираючи малознайому мелодію з нот, нікуди не поспішаємо – відлічуємо відповідні тривалості за такими позначеннями:

Назва	Скільки триває – і як відлічувати тривалість	Як позначається	Пауза
Ціла (4)	раз – і – два – і – три – і – чотири – і		
Половина (1/2)	раз – і – два – і – три – і – чотири – і		
Чверть (1/4)	раз – і – два – і – три – і – чотири – і		
Восьма (1/8)	раз – і – два – і – три – і – чотири – і		
Шістнадцята (1/16)	ра - аз - і - і - два - а - і - і - три - и - і - і - чоти - ри - і - і		

... і так далі. 1/32, 1/64 та інші зустрічаються вкрай рідко.

Якщо біля ноти праворуч стоїть крапка – відлічуємо півтори тривалості. Біля паузи так само ставлять крапку. Наприклад:

Половина (1/2) з крапкою дорівнює 1/2 + 1/4 = 3/4	раз – і – два – і + три – і		

Наразі це все, що потрібно, щоб розібрати нескладний **НЕЗНАЙОМИЙ** нотний текст для бандурки чи гітари.

